

Kadınların Yönetişime Katılımında Muhtarlık Kurumu: Nitel Bir Araştırma

Yeliz Karadeniz¹

Öz

Kadınların yönetime katılımı, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve demokratik yönetişimin güçlendirilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Ancak kadın muhtar sayısı, erkek muhtarlara kıyasla oldukça düşük seviyelerde kalmaktadır. Bu araştırmada, kadın muhtarların adaylık süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar, seçim vaatleri, seçmenlerin kadın muhtarlara bakış açısı ve kadın muhtarların yönetime katılımının toplumsal etkileri incelenmiştir. Çalışmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden mülakat tekniği tercih edilmiştir. Türkiye'nin batısında yer alan Sakarya Büyükşehir Belediyesine bağlı farklı sosyoekonomik ve mekânsal özelliklere sahip mahallelerde seçilmiş altı kadın muhtar ile yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda, kadınların yönetime katılımında toplumsal cinsiyet normları, ekonomik engeller, ailevi sorumluluklar ve kurumsal destek mekanizmalarının eksikliği gibi faktörlerin etkili olduğu tespit edilmiştir. Çalışma, kadın muhtarların toplumsal farkındalığı artırma, sosyal politikaları güçlendirme ve mahalle yönetiminde daha katılımcı bir yapı oluşturma konusundaki potansiyelini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, kadınların siyasette daha fazla yer almasını teşvik eden politikaların geliştirilmesi ve destek mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Katılım, Mahalle, Kadın muhtarlar, Yönetişim.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Akyazı Sağlık Hizmetleri Mesleki Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Sakarya, Türkiye, ykaradeniz[at]subu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-0594-3054.

The Participation of Women in Governance: A Qualitative Study on the Institution of Neighborhood Headship

---

Abstract

The participation of women in governance is of critical importance for ensuring gender equality and strengthening democratic governance. Nevertheless, the number of headwomen in Türkiye remains considerably limited compared to their male counterparts. This study examines the challenges encountered by headwomen during candidacy processes, their electoral priorities, voter perceptions of women in local leadership, and the broader social implications of women's participation in governance. A qualitative research design was adopted, employing in-depth interviews as the primary data collection technique. Accordingly, six headwoman from neighborhoods with diverse socio-economic and spatial characteristics within the Sakarya Metropolitan Municipality, located in western Türkiye, were interviewed. The findings reveal that women's participation in governance is constrained by prevailing gender norms, economic barriers, family responsibilities, and the lack of institutional support mechanisms. At the same time, the study highlights the potential of headwomen to raise social awareness, contribute to the strengthening of social policies, and promote more participatory forms of neighborhood governance. The research concludes that policies encouraging greater political engagement of women and the development of robust support mechanisms are essential to advancing gender equality and participatory governance at the local level.

Keywords: Woman, Participation, Neighbourhood, Headwomen, Governance.

Atıf/Citation: Karadeniz, Y. (2025). Kadınların yönetişime katılımında muhtarlık kurumu: Nitel bir araştırma. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 429-58. <https://doi.org/10.21798/kadem.2025.189>

---

¹ Asst. Prof., Sakarya University of Applied Sciences, Akyazı Vocational School of Health Services, Department of Management and Organization, Sakarya, Türkiye, [ykaradeniz\[at\]subu.edu.tr](mailto:ykaradeniz[at]subu.edu.tr), ORCID ID: 0000-0002-0594-3054.

Extended Abstract

Local governments are one of the cornerstones of democracy, providing public access to public services and acting as a bridge between citizens and the state. As the smallest unit of local governments, the Neighborhood Headship contributes to the effective provision of public services at the neighbourhood level. However, the low representation of women in these positions constitutes an important problem regarding gender equality and democratic participation. This study aims to examine the difficulties faced by headwomen during the election process, the perspective of voters, and the role played by headwomen in neighbourhood management through interviews with six headwoman elected in the 2024 local elections in Sakarya province.

Women's representation in local governments is considered a critical issue in terms of gender equality and inclusive governance models. In literature, it is stated that women leaders develop more socially oriented policies in local governments and establish closer relations with the public. It is emphasized that women leaders ensure that disadvantaged groups are especially represented and local services become more inclusive. However, structural barriers to women's access to leadership positions persist due to traditional gender roles.

Women's representation in politics and decision-making mechanisms is an important indicator of democratic governance. Across the world, different policies have been developed for women's participation in politics, and especially in European and North American countries, women are encouraged to be more represented in local governments through quotas for women. On the other hand, women's participation in politics is still low in the Middle East and some Asian countries. Policies to increase women's political representation are often influenced by cultural, economic, and legal factors. In this context, support mechanisms that facilitate women's participation in politics help women leaders overcome the obstacles they face.

Although the representation of headwomen in Türkiye has increased over the years, it is still considerably lower than men. Women's participation in local governments in Türkiye has gone through various stages since the proclamation of the Republic. In 1930, women were granted the right to vote and be elected in municipal elections, and in 1934, this right was extended to general elections. Despite these gains, the representation of women in local governments is still low. Headwomen face problems such as economic barriers, social pressures, and a lack of political support during the election process. One of the most significant problems of headwomen in Türkiye is the society's prejudiced view of women leaders. It is observed that headwomen receive less financial support than their male counterparts, have difficulties in running election campaigns. Family responsibilities are another factor preventing women from entering politics. In addition, it is observed that headmen receive less support and face bureaucratic obstacles in their relations with public institutions during their term of office compared to headmen.

Various mechanisms are proposed to increase women's participation in decision-making processes in local governments. These mechanisms include training women in local government leadership, strengthening women's solidarity networks, and increasing financial incentives for women. The example of successful women leaders worldwide and the media making women leaders more visible are among the factors that encourage women's participation in politics. The leadership approach of headmen enables them to focus more on social assistance, education projects, and public relations in neighbourhood management. In the literature, it is stated that women adopt a more inclusive and transparent management approach in local governments. It is observed that women leaders increase access to public services, show more sensitivity to women's and children's rights, and develop projects for disadvantaged segments of society. In this context, more women in local government positions, such as headman, is considered a factor that increases the general welfare level of the society.

This research adopted a qualitative approach and used in-depth interviews. In the 2024 local elections, face-to-face interviews were conducted with six female headmen elected in Sakarya province. Participants shared their views on issues such as the obstacles faced by women headmen during the election process, voters' views on women candidates, priorities of women headmen in neighbourhood management, and gender-based differences in local governments. The data were analysed through descriptive analysis and presented in main themes.

The research findings reveal that headwomen face more difficulties in the election process than their male rivals due to gender perceptions. These obstacles stem from low economic support, social prejudices, and family pressure. However, it was observed that voters' interest in headwomen increased, and headwomen established a closer relationship with the neighbourhood community. It was found that headwomen took a more active role in developing social assistance mechanisms, strengthening women's solidarity networks, and raising social awareness. It was also found that headwomen focus more on education, health, and social services than headmen.

Keywords: Women, Participation, Neighbourhood, Headwomen, Governance.

Giriş

Demokratik toplumların temel yapı taşlarından biri, tüm bireylerin yönetime eşit ve etkin katılımıdır. Kadınların karar alma süreçlerinde yer alması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de özellikle kırsal alanlarda ve küçük yerleşim birimlerinde, kadınların yönetime katılımı çeşitli toplumsal, kültürel ve yapısal engellerle karşı karşıyadır.

Bu bağlamda, yerel demokrasinin en temel unsurlarından biri olan muhtarlık kurumu, kadınların siyasal hayata katılımını değerlendirmek açısından önemli bir zemin sunmaktadır. Kadınların bu alandaki temsili, sadece sayısal bir artış anlamına gelmemekte, aynı zamanda yerel karar alma süreçlerinde kadın perspektifinin güçlenmesini de sağlamaktadır.

Bu araştırmada, kadın muhtarların seçim süreçlerinde yaşadığı deneyimler, karşılaştıkları zorluklar, seçmenlerin kadın muhtar algıları ve kadın muhtarların yönetim anlayışındaki farklılıklar ele alınmaktadır. Muhtarlık kurumunda kadın temsil oranına ilişkin mevcut durumun analiz edilmesi, hem toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarına ışık tutacak hem de yerel düzeyde daha kapsayıcı yönetim anlayışlarının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Mahalle Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

Mahalle, toplumsal yaşamın temel mekânsal birimlerinden biri olup hem sosyolojik hem de yönetsel açıdan önemli bir kavramdır. Tarihsel süreçte farklı coğrafyalarda ve yönetim sistemlerinde değişen anlamlar kazanmış, ancak genellikle belirli bir yerleşim birimi içinde yaşayan bireylerin ortak sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimde bulunduğu bir alan olarak tanımlanmıştır (Güneş, 2009).

Mahalle, en genel anlamıyla bir kentin veya yerleşim yerinin sınırları belirli bir alt birimi olup, sosyal dayanışma, kültürel kimlik ve yönetsel işlevler açısından önemli bir toplumsal yapıyı temsil etmektedir. Türk Dil Kurumu (TDK) mahalleyi, “bir şehrin, kasabanın, köyün bölündüğü yerleşim birimlerinden her biri” olarak tanımlamaktadır. Sosyolojik açıdan mahalle, bireylerin komşuluk ilişkileri ve ortak yaşam pratikleri etrafında şekillenen bir sosyal mekân olarak ele alınmaktadır (Küçükaşçı & Yel, 2009).

Mahalle, yalnızca yönetsel bir birim değil, aynı zamanda bireyler arasındaki sosyal ilişkilerin şekillendiği, yerel kimlik ve aidiyet duygusunun geliştiği bir topluluk alanıdır. Sosyal sermaye açısından mahalle, dayanışma, güven ve sosyal etkileşimin en yoğun olduğu mekânlardan biri olarak değerlendirilir. Kent sosyolojisi bağlamında mahalleler, fiziksel çevre, sosyal yapı ve mekânsal kullanım açısından farklı kategorilere ayrılabilir; örneğin gecekondu mahalleleri, kentsel dönüşüm mahalleleri veya üst gelir grubuna hitap eden kapalı site mahalleleri gibi çeşitli formasyonlar gözlemlenebilir (Tekeli, 1982).

Mahalle'nin Türkiye'deki tarihsel gelişimine değinmek gerekirse; Osmanlı İmparatorluğu'nda mahalle, toplumsal ve idari yapının temel birimlerinden biri olarak bilinmektedir. Aynı zamanda, kentlerin temel birimleri arasında sayılmış ve bu yapı, Osmanlı toplumunun çok kültürlü ve çok dinli yapısına uygun olarak şekillenmiştir (Parlak & Ökmen, 2015). Osmanlı'da mahalle hayatında bireylerin sosyal sorumlulukları ve dayanışma duygusu ön planda olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nda mahalle, aynı zamanda yerel yönetim mekanizmasının bir uzantısı olmuştur. Osmanlı yönetimi, mahalleleri halkın taleplerini ve sorunlarını yerel düzeyde çözebileceği bir birim olarak değerlendirmiştir. Osmanlı mahallelerinin işleyişinde büyük bir öneme sahip olan vakıflar ise, mahalledeki sosyal ve fiziksel altyapının inşasından sorumlu tutulmuştur (Kartal, 2013). Caminin bakımı, çeşmelerin işletilmesi, okulların finansmanı ve yoksullara yardım gibi hizmetler vakıflar tarafından yürütülmüştür. Bu durum, mahallelerin sadece fiziksel değil, sosyal bir yapı olarak da işlev görmesini sağlamıştır (Şahin & Asarkaya, 2019).

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise mahalle, modernleşme ve kentleşme süreciyle birlikte farklı bir dönüşüm geçirmiştir. Mahalle, artık sadece dini ve kültürel bir merkez olmaktan çıkarak, kent planlamasının bir parçası haline gelmiştir (Sancar, 2016). Bu süreçte mahalle muhtarlıkları kurularak mahalle yönetimi, daha resmi bir statü kazanmıştır. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren artan göç dalgalarıyla mahallelerin sosyal ve fiziksel yapısında büyük değişimler yaşanmıştır (Eryılmaz, 1988). Gecekondulaşma ve kentleşme süreçleri, mahallelerdeki geleneksel dayanışma ağlarını zayıflatırken, yerel yönetimlerde katılımcı demokrasiye duyulan ihtiyaç giderek artmıştır.

Günümüzde ise mahalle, planlama, altyapı hizmetleri ve sosyal projelerin uygulandığı temel birimlerdir (Şiriner, 2020). Özellikle kentleşmenin hızlanmasıyla, mahalleler sadece konut alanları olmaktan çıkmış, kamu hizmetlerinin vatandaşlara ulaştırılmasında idareye yardımcı birimler haline gelmiştir (Erdagöz, 2012). Belediye hizmetleri kapsamında çöp toplama, yol bakımı, park düzenlemeleri ve sosyal yardımlar gibi faaliyetler mahalle düzeyinde planlanmakta ve uygulanmaktadır.

Muhtarlık Yönetimi

Muhtarlık kurumu, devletle halk arasında köprü görevi görürken, aynı zamanda mahallenin veya köyün düzeni, altyapı ihtiyaçları ve sosyal dayanışmasının sağlanması gibi görevleri üstlenmektedir. Muhtarlık, halkın yerel düzeydeki sorunlarını çözmek ve taleplerini ilgili mercilere iletmek amacıyla oluşturulmuş bir yapı olmakla birlikte, yerel demokrasinin somut bir örneği olarak da değerlendirilebilir (Yıldız, 2013).

Osmanlı Devleti döneminde uzunca bir süre mahalle yöneticisi olarak imamlar görev yapmışlardır. Ancak 1829 yılına gelindiğinde imamlar bu görev için yeterli görülmemiş ve mahalle yöneticiliği için yeni bir kurum olarak muhtarlık oluşturulmuştur (Arıkboğa, 2018). Muhtarlık örgütünün kurulmasının temel nedenleri arasında bu dönemde yaşanan iç karışıklıklar ve buna bağlı olarak gerçekleşen göç dalgası etkilidir (Bulut, 2001).

Muhtarlık, Osmanlı'da yerel halkın idareye daha aktif bir şekilde katılımını sağlamayı amaçlamıştır. Muhtarlar, genellikle mahallede yaşayan, saygı gören ve güvenilir kişiler arasından seçilmiştir. Görevleri arasında asayiş sağlamaya, mahalle sakinlerinin sorunlarını üst makamlara iletmeye ve yerel idari işlerin yürütülmesine yardımcı olmak gibi işlevler yer almıştır (Çılgın & Yirmibeşoğlu, 2019, s. 108).

Osmanlı döneminde köy ve mahallelerde halkın temsilini sağlayan muhtarlık örgütlenmesi, 19. yüzyılda çeşitli yasal düzenlemelerle kurumsallaşmış ve Cumhuriyet'in ilanına kadar varlığını sürdürmüştür. Türkiye'de mahalle muhtarlığı, 1944 tarihli 4541 sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtarları ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun (1944) kapsamında düzenlenmektedir.

Türkiye’de muhtarlık kurumu yerel yönetim birimi değildir, dolayısıyla kendi bağımsız bütçesi bulunmamaktadır. Muhtarların maaşı İçişleri Bakanlığı bütçesinden karşılanmakta ve merkezi yönetim tarafından ödenmektedir. Bunun dışında muhtarlıkların rutin giderleri (elektrik, kırtasiye, tebligat vb.) için ilgili belediyelerden aynı veya nakdi destek alabilmektedir. Ayrıca il özel idareleri ve kaymakamlıklar da zaman zaman muhtarlıklara çeşitli destekler sağlamaktadır. Yani muhtarlık, gelir elde eden bir kurum değil; daha çok merkezi bütçeden maaş ve belediyelerden lojistik destekle işleyen bir yapıdır.

Türkiye’de muhtarlık, teknolojik gelişmelere ve kentleşme sürecine uyum sağlayarak daha etkin bir hale gelmiştir. Özellikle e-devlet uygulamalarıyla muhtarların taleplerini ilgili kurumlara daha kolay iletebildiği bir yapı oluşturulmuştur (Akpınar, 2017). Muhtarlar, vatandaşlarla devlet arasında iletişimi güçlendirirken, yerel düzeyde katılım ve temsiliyetin artmasını sağlamıştır (Çukurçayır, 2006). Bu özellikleriyle muhtarlık hem tarihi bir kurum olarak hem de günümüz yerel yönetim yapılarının ayrılmaz bir parçası olarak önemini sürdürmektedir.

Kadınların Yönetime Katılımı

Kadınların yönetime katılmasında muhtarlık kurumu önemli bir başlangıç noktası olarak değerlendirilmektedir. Muhtarlık, yerel düzeyde toplumsal sorunlara çözüm üretmek ve vatandaşlarla doğrudan iletişim kurmak açısından kadınların siyasette deneyim kazanmaları için uygun bir alan sunmaktadır (Alkan, 2004). Muhtarlık seçimleri, genellikle büyük siyasi partilerin etkisinden daha bağımsız gerçekleştiği için kadınlar için daha erişilebilir bir platform oluşturabilir (Mutlu, 2012). Kadınlar, muhtar olarak görev yaptıklarında liderlik becerilerini geliştirebilir, toplumsal sorunlara yönelik çözüm üretebilir ve yerel yönetimde görünürlüklerini artırabilirler. Bu açıdan muhtarlık, kadınların daha üst düzey siyasi pozisyonlara geçiş yapmalarını kolaylaştırabilecek bir basamak görevi görebilir (Aydemir, 2013).

Türkiye’de muhtarlık kurumunda kadın temsil oranı 2025 yılı verilerine göre %3,33’tür. Bu oranın oldukça düşük olduğu söylenebilir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri, kadınların yerel düzeyde bile liderlik pozisyonlarına aday olmalarını sınırlamakta, özellikle kırsal bölgelerde kadın muhtar adaylarına yönelik önyargılar ve toplumsal baskılar daha yoğun hissedilmektedir (Cerit, 2008).

Kadınların muhtarlık yoluyla siyasete katılımını artırmak için, kadınların adaylık süreçlerinde cesaretlendirilmesi, toplumsal farkındalık kampanyalarının düzenlenmesi ve bu pozisyonlarda başarılı olmuş kadın muhtarların hikâyelerinin öne çıkarılması önemlidir (Dokuzcan, 2021). Ayrıca, muhtarlık görevine yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi ve kadınların karşılaştığı yapısal engellerin kaldırılmasına yönelik politikalar geliştirilmesi gerekmektedir. Kadınların yerel düzeyde liderlik yapabilmesi, yalnızca muhtarlık kurumunun değil, genel olarak kadınların siyasetteki rolünün güçlendirilmesi açısından da kritik bir öneme sahiptir. Aşağıdaki tablolarda bazı şehirlere ait son üç dönemdeki muhtar sayıları gösterilmektedir. Tablolardan yola çıkarak kadın muhtar sayısındaki değişim değerlendirilebilir.

Tablo 1. *Başlıca İllerde Kadın Muhtar Sayısı (2014-2019-2024)*

İl	2014 Topl. Muh.	2014 Kadın Muh.	2014 Kadın Muh. (%)	2019 Topl. Muh.	2019 Kadın Muh.	2019 Kadın Muh. (%)	2024 Topl. Muht.	2024 Kadın Muh.	2024 Kadın Muh. (%)
İstanbul	961	99	10,30	959	140	14,59	961	198	20,60
İzmir	1420	80	5,63	1420	124	8,73	1297	199	15,34
Ankara	1293	77	5,95	1293	120	9,28	1431	225	15,72
Bursa	1058	28	2,64	1058	51	4,82	1034	58	5,60
Kocaeli	539	24	4,45	472	27	5,72	478	30	6,27
Sakarya	680	1	0,14	672	3	0,44	668	6	0,89

(Kaynak: www.tmuhk.org)

Tablo 1'e göre, İstanbul'da kadın muhtar oranı 2014'te %10,30, 2019'da %14,59 ve 2024'te %20,60 olmuştur. Bu, İstanbul'da kadın muhtar oranının yıllar içinde sürekli arttığını göstermektedir. İzmir'de 2014'te %5,63, 2019'da %8,73, 2024'te %15,34 olarak artış göstermiştir. Kadın muhtar oranında en büyük sıçrama 2024'te yaşanmıştır. Ankara'da 2014'te %5,95, 2019'da %9,28, 2024'te %15,72 oranlarına ulaşılmıştır. Bu durum, hem kadınların muhtar seçimlerine ilgilerinin giderek arttığını hem de muhtarlık kurumunda kadın temsilinin giderek güçlendiğini gösterebilir. Buna karşılık tablonun alt sıralarında yer alan iki ilde (Bursa ve Kocaeli), kadın muhtar oranındaki artış, çok sınırlı kalmıştır. Bursa'da kadın muhtar oranı daha düşüktür. 2014'te %2,64, 2019'da %4,82 ve 2024'te %5,60 seviyelerine ulaşmıştır. Artış olsa da diğer illere kıyasla

daha yavaş bir yükseliş söz konusudur. Kocaeli'nde kadın muhtar oranı 2014'te %4,45, 2019'da %5,72, 2024'te %6,27 olarak kademeli bir artış göstermiştir. Tablonun en alt satırında yer alan Sakarya'da ise kadın muhtar oranı yok denecek kadar azdır. Sakarya'da bu oran oldukça düşük seviyelerden başlamış olup 2014'te %0,14, 2019'da %0,44, 2024'te %0,89 seviyelerine çıkmıştır. Sakarya'da, artış olsa da kadın muhtar temsilinin hâlâ çok düşük olduğu görülmektedir.

Yöntem

Bu araştırmada, temel olarak nitel bir yöntem benimsenmiştir. Araştırma modeli betimleyici araştırmadır. Çalışmanın örneklemini, Sakarya Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı kadın muhtarlar oluşturmaktadır. Katılımcılara amaçlı örnekleme yöntemi uygulanarak ulaşım sağlanmıştır. Görüşmeler, kadın muhtarların, kadınların yönetime katılımında muhtarlık kurumunun etkili olup olmadığı hakkında bilgi alabilmek amacıyla 2024 yılı Aralık ayında yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde katılımcıların görüşleri ile ilgili kısa notlar alınarak elde edilen veriler sekiz başlık olarak toplanıp betimsel analiz yöntemiyle sunulmuştur. Ayrıca 2025 Nisan ayında altı kadın muhtara telefonla tekrar ulaşılarak bazı ek bilgiler alınmıştır. Bu araştırma, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu (Onay no: E-26428519-050.99-152569, Tarih: 12.12.2024) tarafından onaylanmıştır. Bu çalışmaya katılan katılımcılardan yazılı katılım onamı alınmıştır.

Bu görüşmelerde; kadınların neden muhtar olmak istediği, adaylık sürecinde yaşanan zorluklar, seçmenlerin kadın muhtar adaylarından beklentileri, kadın muhtarların seçim vaatleri, kadın muhtarların sayısının her geçen gün neden arttığı, kadın adayları erkek adaylardan nelerin farklı kıldığı, kadın muhtarların erkek seçmenler tarafından desteklenip desteklenmediği ve kadın muhtar sayısının erkeklerden az olmasının altında yatan sebeplerin neler olabileceği araştırılmıştır.

Bulgular

Kadın muhtarlara yönelttiğimiz soruların yanıtları demografik ve sosyo-ekonomik bulgular, kadınların muhtar olmayı isteme sebeplerine yönelik görüşler, kadınların adaylık sürecinde yaşadığı zorluklara yönelik görüşler, seçmenlerin kadın muhtar adaylardan beklentilerine yönelik görüşler,

kadın muhtarların sayısının artmasının nedenlerine yönelik görüşler, kadın muhtarların seçim vaatleri, kadın muhtarların erkek muhtarlardan farklı etkinliklerine yönelik görüşler, kadın muhtarların erkek seçmen desteğine yönelik görüşleri ve kadın muhtar sayısının düşük olmasına ilişkin görüşler olmak üzere dokuz başlık altında irdelenmiştir. Ayrıca, yerindenlik kavramını belki de en çok anlamlandıran muhtarlara, çalışma ortamında ulaşılarak daha anlamlı biçimde bir saha çalışması yapılmış ve daha “samimi” yanıtlar yakalanmaya çalışılmıştır. Her muhtarın verdiği yanıtlar özetlenerek genel değerlendirme de yapılmıştır.

Katılımcıların Demografik ve Sosyo-Ekonomik Bulguları

Araştırmaya katılan kadın muhtarlar, Sakarya Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı farklı mahallelerde görev yapmaktadır. Katılımcıların görev yaptığı mahalleler hem merkez ilçelerde hem de kırsal ya da çeper alanlarda yer almakta olup, nüfusları yaklaşık 1.000 ile 15.000 arasında değişmektedir. Bu mahallelerin bazıları düşük gelir grubuna mensup nüfus yapısına sahipken, bazıları ise daha yüksek sosyoekonomik düzeye işaret eden özellikler taşımaktadır.

Katılımcıların yaşları 40-50 arasında değişmektedir. Eğitim düzeyleri genellikle ilkökul ve lise seviyesindedir. Katılımcıların çoğu ev hanımı, emekli ya da serbest meslek sahibi olup, tamamı daha önce siyaset deneyimi olmayan bireylerdir. Tüm katılımcılar, yerel seçimlerde erkek adaylarla yarışarak seçimi kazanmıştır. Aday sayısı kimi mahallelerde bir ya da iki erkekle sınırlı kalırken, bazı mahallelerde ondan fazla erkek adaya karşı yarışılmıştır. Katılımcıların tamamı seçim sürecinde hiçbir kurum ya da sivil toplum kuruluşundan doğrudan bir destek almadığını belirtmiştir. Kadın adayların seçim kampanyalarını daha çok bireysel çabalarıyla yürüttüğü görülmektedir.

Katılımcıların aktarımlarından yola çıkarak; kadın muhtarların farklı sosyoekonomik özelliklere sahip mahallelerde görev yapabildiği ve kadın temsiline belirli bir sınıfsal ya da mekânsal grupla sınırlı kalmadığı söylenebilir. Seçimde aldıkları yüksek oy oranları, toplumsal cinsiyet algılarında yaşanan dönüşümün bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Sakarya örneğinde, kadınların yerel yönetimlerde temsiline yönelik örgütlü destek mekanizmalarının eksikliği dikkat çekmektedir. Bu durum, kadın adayların görünürlüğünü ve seçilme ihtimalini artıracak yerel destek ağlarının geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Kadınların Muhtar Olmayı İsteme Sebeplerine Yönelik Görüşler

Toplumda oluşan bakış açısını değiştirmek istediği için muhtarlığa aday olduğunu açıklayan K1, kadınların yönetimde başarılı olamayacağı düşüncesini çürütmek istediğini vurgulamıştır. Muhtarlık kurumunu bir kadının da yönetebileceğini gösterebilmek amacıyla bu göreve talip olduğunu ifade etmiştir.

Mahallesindeki yıllardır çözülemeyen sorunları özellikle de çocuk oyun alanlarının eksikliğini giderebilmek ve kadınların sosyal hayata katılımı ve yaşlıların temel ihtiyaçlarının sağlanması gibi konularda farklılık yaratmak istediği için aday olduğunu ifade eden K2, hizmetlerin daha etkin ve adil bir şekilde sunulmasını sağlamak istediğini beyan etmiştir.

Kadınların siyasette ve yerel yönetimlerde yeterince temsil edilmediğini düşünen K3, yerel yönetimlerde kadınların görünürlüğünü artırmak, diğer kadınları da cesaretlenmek ve genç kızlar için bir örnek olmak, onların da ileride bu tür pozisyonlara aday olmaları için bu göreve talip olduğunun açıklamıştır. Ayrıca toplumun birçok alanında kadınların temsiline yetersiz olduğunu dile getirmektedir. Kadınların bu eksikliği kapatmak için ve mahallede diğer kadınlara ilham vermek için aday olmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Kadın bakış açısının yerel yönetimlerde daha fazla yer alması gerektiğine inanmaktadır.

Bazı sorunların sadece erkek bakış açısıyla çözülemeyeceğini bu sebeple de kadınların yerel yönetimlerde söz sahibi olması gerektiğine inanan K4, her bireyin eşit hizmet alması gerektiğini düşündüğü için bu göreve talip olduğunu açıklamaktadır. K4, bu tür rollerin sadece erkekler tarafından doldurulması gerektiğine dair toplumsal algılara karşı durmak ve kendini kanıtlamak amacıyla aday olmuştur. Ayrıca, yerel yönetimlerde aktif bir rol üstlenmek, onların liderlik, organizasyon ve iletişim becerilerini geliştirmelerine de olanak sağlamak amacıyla aday olmayı istediğini belirtmiştir.

Kadınların toplumsal dayanışmayı güçlendirme eğilimleri olduğunu ifade eden K5, mahallede güçlü bir dayanışma ağı kurmak ve mahalle sakinleri arasında daha yakın bir iletişim sağlamak amacıyla muhtar olmayı tercih ettiğini açıklamaktadır. K5, mahallesinde bir araya gelemeyen veya birbirinden kopuk yaşayan gruplar arasında köprü kurmak ve mahallede birlik duygusunu güçlendirmek istediğini beyan etmektedir. Bununla beraber, insanların birbirine daha fazla destek olmasını, sorunlarını paylaşabilmesini, ortak çözümler üretebilmesini ve birlikte hareket edildiğinde daha güçlü olunacağına inandığı için muhtarlığa aday olduğunu belirtmektedir.

Yaşlı ve engelli komşularının günlük hayatta yaşadıkları zorluklara tanık olduğu için bu konuda çözümler üretmek hedefiyle muhtar aday olduğunu açıklayan K6, kadınların ve çocukların da daha güvenli bir ortamda yaşamaları için mücadele ettiğini ifade etmektedir. Kadın muhtarların, özellikle dezavantajlı grupların (kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engelliler) haklarının korunması ve desteklenmesine karşı daha duyarlı ve empatik bir yaklaşım sergileyebileceğini iddia etmektedir. Özellikle mahallede ihmal edilen veya görmezden gelinen grupların ihtiyaçlarına odaklanarak projeler geliştirilebileceğini vurgulamaktadır.

Katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda ortak görüşleri ve farklılıklarına da değinmek gerekirse; K1, K3 ve K4, kadınların yerel yönetimlerde daha fazla yer alması gerektiğini ve kadınların da yönetimde başarılı olabileceğini kanıtlamak istediklerini belirtmektedir. K3, K4 ve K5, kadınların siyasette ve yerel yönetimlerde daha fazla temsil edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. K3, K4 ve K6, bazı sorunların erkek bakış açısıyla çözülemeyeceğini ve kadınların farklı bir perspektif sunarak daha etkin çözümler üretebileceğini savunmaktadır.

Bununla beraber, K5, mahallede güçlü bir dayanışma ağı kurmayı ön plana çıkarırken, diğer muhtar adayları daha çok hizmet ve temsil konularına odaklanmaktadır. K4, kadınların yerel yönetimlerde liderlik, organizasyon ve iletişim becerilerini geliştirmeleri gerektiğini vurgularken, diğer muhtar adayları bu konuyu doğrudan ele almamaktadır. K6, kadın muhtarların daha empatik ve duyarlı olabileceğini öne sürerken, diğer adaylar bu konuyu açıkça dile getirmemektedir.

Kadınların Adaylık Sürecinde Yaşadığı Zorluklara Yönelik Görüşler

Toplumda kadınların liderlik rollerinde bulunmasının uygun görülmediğine dair güçlü bir algı olduğunu fark ettiğini vurgulayan K1, özellikle adaylık sürecine ilk adım attığında, birçok kişinin cinsiyeti nedeniyle bu işe uygun olmadığını ima ettiğini belirtmektedir. Ayrıca “Bu iş erkek işi, kadınlar mahalle sorunlarını çözemez” söylemleriyle karşılaştığını ifade etmiştir. K1, bu durumun hem duygusal hem de psikolojik olarak zorlayan en büyük etmen olduğunu söylemektedir.

Seçim kampanyasını yürütmek için finansman bulmanın en büyük sorunlardan biri olduğunu vurgulayan K2, erkek adayların yerel iş insanlarından ve mahallede tanınan kişilerden maddi destek alırken, kendisinin kadın olduğu için kazanamayacağı öne sürülerek destek verilmediğini aktarmıştır. K2'nin destek istemek için görüştüğü birçok kişinin, kadın olduğu için kazanamayacağını düşündüklerini ve dolayısıyla destek vermeyeceklerini söylediklerini ifade etmiştir. Bu durum, siyasette kadınların karşılaştığı yapısal zorlukların başında gelen ekonomik dezavantajları gözler önüne sermektedir. Finansal destek bulamamak, kampanya sürecinde tanıtım faaliyetlerini kısıtlamakta ve kadın adayları dezavantajlı konuma düşürmektedir. Son olarak katılımcı, bu yalnızlık hissini adaylık sürecinde oldukça yıpratıcı olduğunu belirtmektedir.

Yalnızca mahallede değil, kendi ailesinde bile yeterli desteği göremediğini belirten K3, “bu iş kadınlara göre değil” gibi söylemlerle karşılaştığını ve ailesinin, seçim sürecine girmesini anlamsız bulduğunu ifade etmiştir. Kadınların yalnızca mahalle halkını değil, kendi yakın çevrelerini de ikna etmek zorunda kaldıkları gerçeği, bu sürecin zorluğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Katılımcı adaylık sürecinde aile ve sosyal çevrenin desteği çok önemli bir faktörken, kadınların bu desteği alamaması onların motivasyonunu olumsuz etkilediğini vurgulamaktadır.

Mahalledeki erkek adayların, adaylık sürecinde kendisini caydırmaya yönelik ciddi psikolojik baskı uyguladıklarını ifade eden K4, “Kadınlardan muhtar olmaz” gibi söylemlerle propaganda çalışmalarının engellendiğini anlatmıştır. Katılımcıyla göre bu durum, kadınların siyasi süreçlerde sadece seçmen desteği değil, aynı zamanda rakiplerinin direnciyle de mücadele etmek zorunda kaldığını göstermektedir. Erkek adayların

kendisini ciddiye almaması ve onu caydırmaya çalışması, kadınların siyasette daha fazla yer edinmesini engelleyen en önemli unsurlardan biri olarak öne çıktığını ifade etmiştir.

Beşinci katılımcının deneyimleri ise kadın adayların kişisel itibarlarını korumak adına da mücadele etmek zorunda kaldıklarını göstermektedir. K5, seçim sürecinde hakkında asılsız dedikodular yayıldığını, özel hayatının hedef alındığını ve bunun insanların kendisine duyduğu güveni sarstığını ifade etmiştir. Katılımcıya göre bu durum, kadınların siyaset sahnesinde yalnızca projeleriyle değil, aynı zamanda kişisel hayatlarına dair oluşturulan yanlış algılarla da savaşmak zorunda kaldığını ortaya koymaktadır. Katılımcı, erkek adaylar için gündeme dahi gelmeyen özel hayat meselelerinin, kadınlar için önemli bir husus olduğunu vurgulamaktadır.

Son katılımcı ise seçim kampanyası sırasında güvenlik kaygıları yaşadığını ve özellikle akşam saatlerinde çalışmanın kendisi için zor olduğunu anlatmıştır. Erkek adaylar mahallede rahatça dolaşabilirken, kadın bir aday olarak kendisini güvende hissetmediğini söylemiştir. Ayrıca, giyiminden konuşma tarzına kadar sürekli bir değerlendirmeye tabi tutulduğunu ve erkek adayların maruz kalmadığı eleştirilerle karşılaştığını belirtmiştir. Bu da kadın adayların yalnızca siyasi projeleriyle değil, toplumsal normlara uyum sağlayıp sağlamadıklarıyla da ölçüldüğünü göstermektedir.

Katılımcıların verdiği yanıtlara göre, kadın muhtar adaylarının yalnızca demokratik bir yarışın içinde olmadığını, aynı zamanda toplumsal önyargılar, ekonomik engeller, aile baskısı, rakiplerin psikolojik yıldırma çabaları ve kişisel itibara yönelik saldırılarla mücadele etmek zorunda kaldığı söylenebilir. Bu nedenle kadınların yerel yönetimlerde daha fazla temsil edilmesi için sadece seçim süreçlerinde değil, toplumsal bilinç düzeyinde de önemli dönüşümlere ihtiyaç olduğu belirtilebilir.

Katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda ortak görüşleri ve farklılıklarına da değinmek gerekirse; tüm katılımcılar, kadınların siyasette ve liderlik rollerinde bulunmasının toplumda uygun görülmediğine dair yaygın bir algıyla karşılaştıklarını ifade etmektedir. K1, K3 ve K4, toplumun kadınların muhtar olamayacağı yönündeki önyargılarını doğrudan deneyimlediklerini belirtmiştir. Ayrıca seçim sürecinde psikolojik baskı, sosyal dışlanma ve çevrelerinden yeterince destek

görememe gibi zorluklarla mücadele ettiklerini vurgulamaktadır. K4 ve K5, erkek rakiplerin kendilerini ciddiye almadığını, caydırmaya çalıştığını ve haksız yöntemlere başvurduğunu anlatmaktadır. Bununla beraber, K2, kadın adayların seçim kampanyalarında finansal destek bulmakta zorlandığını detaylandırırken, diğer katılımcılar bu konudan doğrudan bahsetmemektedir. K6, kadınların dış görünüşleri ve davranışları üzerinden sürekli bir değerlendirmeye tabi tutulduğunu söylerken, diğer katılımcılar daha çok genel toplumsal algıya odaklanmaktadır.

Seçmenlerin Kadın Muhtar Adaylardan Beklentilerine Yönelik Görüşler

K1, seçmenlerin kadın muhtarlardan daha empatik, çözüm odaklı ve toplumsal sorunlara duyarlı olmasını beklediğini ifade etmiştir. Seçmenlerin, kadınların özellikle dezavantajlı gruplara karşı daha ilgili olmasını, mahalledeki sosyal yardımlar ve dayanışma faaliyetlerinde daha etkin rol oynamasını istediklerini söylemiştir.

Buna karşın K2 seçmenlere göre, kadın muhtar adaylarının otorite sağlama, kamu kurumlarıyla ilişki kurma ve zorlayıcı süreçleri yönetme konusunda erkekler kadar başarılı olamayacağı, bu sebeple de bu hususlara dikkat etmelerinin kendilerinden beklendiğini ifade etmiştir.

Üçüncü katılımcıya göre seçmenler, kadın muhtarların mahalle halkı ile daha güçlü bir diyalog kurmasını, mahallede özellikle kadınları ve gençleri yerel yönetim süreçlerine daha fazla dahil etmesini istemektedir. K3'e göre kadın muhtar adaylarının, mahalle sorunlarını sadece idari bir mesele olarak değil, sosyal bir süreç olarak da ele alacağına yönelik bir inanç söz konusudur.

K4 seçmenlerin, kadın muhtarlardan daha şeffaf ve adaletli bir yönetim anlayışı sergilemesini istediklerini belirtmiştir. Özellikle kadın seçmenlerin, erkek muhtarlara kıyasla kadınların usulsüzlüklere daha az meyilli olduğu ve hesap verebilir bir yönetim anlayışı benimseyecekleri yönünde görüşlerini dile getirdiklerini vurgulamıştır.

Beşinci katılımcı, seçmenlerde kadın muhtarların yerel yönetimde bir değişim yaratabileceği inancının olduğunu ifade etmiştir. Kadın muhtarların seçilmesi halinde yerel yönetimde bir dönüşüm yaşanacağına

ve mahallede yeni bir yönetim anlayışının gelişeceğine yönelik seçmen görüşlerinin yoğun olduğunu iddia etmektedir. K5'e göre kadın adayların mahallede sosyal projelere daha fazla odaklanması ve toplumsal farkındalığı artırması istenilmektedir.

K6'ya göre, özellikle kadın seçmenler, kadın bir muhtarın seçilmesiyle birlikte mahallede kadınların sorunlarının daha fazla görünür olacağını ve kadınların yerel yönetim süreçlerine daha aktif katılacağını düşünmektedir. Kadın muhtarların mahallede aile içi şiddet, kadın istihdamı ve sosyal destek gibi konularda daha fazla farkındalık yaratacağı ifade edilmiştir.

Katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda ortak görüşleri ve farklılıklarına da değinmek gerekirse; K1, K3, K5 ve K6, seçmenlerin kadın muhtarların sosyal projelere, dezavantajlı gruplara ve toplumsal meselelere daha duyarlı olmasını beklediğini belirtmektedir. K5 ve K6, seçmenlerin kadın muhtarların yerel yönetimde dönüşüm sağlayacağına ve kadınların meselelerine daha fazla eğileceğine dair görüş bildirdiğini ifade etmektedir. Bununla beraber, K1, kadın muhtarların daha empatik ve dezavantajlı gruplara karşı daha ilgili olması gerektiği yönündeki beklentiyi vurgularken, diğer katılımcılar bu konudan daha genel düzeyde bahsetmektedir. K2, kadın muhtarların otorite kurma ve kamu kurumlarıyla ilişki yönetme konusunda erkekler kadar başarılı olamayacağına dair seçmen beklentisi olduğunu belirtirken, diğer katılımcılar kadınların liderlik özelliklerine dair böyle bir görüşü doğrudan paylaşmamaktadır. K6, özellikle kadın seçmenlerin, kadın bir muhtarın seçilmesiyle birlikte aile içi şiddet, kadın istihdamı ve sosyal destek gibi konuların daha fazla görünür olacağını düşündüğünü belirtmektedir. Diğer katılımcılar bu spesifik konulara doğrudan değinmemektedir.

Kadın Muhtarların Sayısının Artmasının Nedenlerine Yönelik Görüşler

Geçmiş dönemlerde kadınların yerel yönetimlerde aktif rol almasının toplum tarafından yeterince desteklenmediği, ancak son yıllarda bu durumun değiştiği öne çıkan görüşlerdendir. Bununla ilgili de K1, sosyal medya ve sivil toplum kuruluşlarının farkındalık çalışmaları sayesinde, kadınların yönetimde daha fazla yer alması gerektiği yönündeki bilinç

düzeyinin yükseldiği belirtmiştir. Bu gelişme, kadınların muhtarlık gibi yerel yönetim pozisyonlarına olan ilgisini artırarak aday olma süreçlerini teşvik ettiğini söylemiştir.

Eğitim seviyesinin yükselmesinin, kadınların toplumsal ve siyasal hayatta daha aktif roller üstlenmesini sağladığını ifade eden K2, eğitilmiş bireylerin özgüvenlerinin arttığını, karar alma süreçlerine daha fazla katılım sağladığını ve liderlik rollerini üstlenme konusunda daha istekli hale geldiklerini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, eğitilmiş kadınların muhtarlık gibi yönetsel pozisyonlara başvurma eğiliminde olduğu ve bu durumun kadın muhtar sayısındaki artışı desteklediği dile getirmektedir.

Üçüncü katılımcı, kadınların yerel yönetimlerde temsil edilmesini teşvik eden sivil toplum kuruluşları ve kadın dayanışma ağlarının giderek güçlenmesinin, kadın muhtar sayısındaki artışta etkili bir unsur olduğunu düşünmektedir. Özellikle kadın dernekleri ve sivil toplum kuruluşları tarafından düzenlenen eğitim, rehberlik ve farkındalık çalışmaları sayesinde kadınların muhtarlık gibi görevlerde daha görünür hale geldiğini ifade etmektedir. Bu tür destek mekanizmaları, kadınların adaylık süreçlerinde cesaretlendirilmesini ve seçmenler nezdinde destek görmesini sağladığı belirtmektedir.

Geleneksel olarak erkek egemen bir alan olarak görülen muhtarlık makamının, toplumsal dönüşümler sonucunda kadınlar tarafından da üstlenilebileceği yönündeki algının değişmekte olduğunu belirten K4, geçmişte kadınların yönetici rollerine ilişkin önyargılar bulunduğunu, ancak zamanla bu algının yerini daha olumlu bir bakış açısına bıraktığını ifade etmektedir. Kadınların muhtarlık görevini başarılı bir şekilde yürütebileceğine yönelik artan toplumsal kabul, kadınların seçim süreçlerinde daha fazla destek görmesine katkıda bulunduğunu da eklemektedir.

Kadınların sosyal ilişkilerde daha etkin olduğu, toplumsal sorunlara karşı duyarlılık gösterdiği ve halkla daha güçlü bir bağ kurabildiği yönündeki düşüncelerin, kadın muhtar adaylarına yönelik olumlu beklentileri artırdığını ifade eden K5, kadınların özellikle dezavantajlı gruplar, çocuklar, yaşlılar ve kadın hakları konularında daha duyarlı bir yönetim anlayışı sergileyebileceğini belirtmektedir. Kadın muhtarların daha kapsayıcı, şeffaf ve adil bir yönetim anlayışı sunacağına dair inancın, kadın adayların desteklenmesini teşvik ettiğini belirtmektedir.

Son katılımcı da kadınların yerel yönetimlerde daha fazla temsil edilmesini sağlamak amacıyla geliştirilen kamu politikaları ve teşvik mekanizmaları, kadın muhtar adaylarının sayısındaki artışı destekleyen önemli faktörler arasında saymaktadır. Bazı belediyeler ve kamu kurumları tarafından kadın adaylara yönelik düzenlenen eğitim programlarının ve teşviklerin, kadınların siyasete katılım süreçlerini kolaylaştırdığını belirtmektedir. K6'ya göre bu tür destekleyici politikalar, kadınların yerel yönetim süreçlerinde daha aktif roller üstlenmesine olanak tanımaktadır.

Katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda ortak görüşleri ve farklılıklarına da değinmek gerekirse; K1, K3, K4 ve K6, geçmişte kadınların yerel yönetimlerde yeterince desteklenmediğini ancak son yıllarda bu durumun değiştiğini vurgulamaktadır. Özellikle toplumsal farkındalık ve destekleyici politikalar sayesinde kadın muhtar sayısının arttığı belirtilmektedir. K1 ve K3, sivil toplum kuruluşlarının, kadın dayanışma ağlarının ve farkındalık çalışmalarının kadın muhtar adaylarını teşvik ettiğini ifade etmektedir. Bu destek mekanizmalarının kadınların adaylık süreçlerinde cesaretlenmesini sağladığı belirtilmektedir. K5 ve K6, kadınların toplumsal sorunlara duyarlılığı, kapsayıcı yönetim anlayışı ve halkla güçlü bir bağ kurabilme yeteneklerinin kadın muhtar adaylarına olan desteği artırdığını ifade etmektedir.

Bununla beraber, K2, eğitim seviyesinin yükselmesinin kadınların özgüvenini artırarak onları yönetim süreçlerine daha fazla katılmaya teşvik ettiğini vurgularken, diğer katılımcılar eğitimin doğrudan bu etkisinden bahsetmemektedir. K6, kamu kurumları ve belediyeler tarafından geliştirilen teşvik mekanizmalarının ve eğitim programlarının kadın muhtar adaylarının sayısını artırdığına vurgu yaparken, diğer katılımcılar bu konuyu doğrudan ele almamaktadır.

Sonuç olarak, kadın muhtar sayısındaki artışın çok boyutlu bir dönüşüm sürecinin sonucu olduğu görülmektedir. Kadınların eğitim düzeyindeki artış, toplumsal farkındalığın yükselmesi, sivil toplum kuruluşlarının desteği ve devlet politikaları, kadınların yerel yönetimlerde daha fazla temsil edilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu süreçte özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği odaklı politikaların ve destekleyici mekanizmaların devam etmesi, kadınların yönetime katılımını artıran önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Ancak kadınların muhtarlık gibi görevleri

üstlenirken karşılaşılabileceği toplumsal ve yapısal engellerin tamamen ortadan kaldırılması için daha kapsayıcı politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Kadın Muhtarların Seçim Vaatleri

Kadınların sosyal hayata daha fazla katılabilmesi ve ekonomik olarak güçlenmesi için mahallede bir kadın destek merkezi kurmayı hedeflediğini ve bunu seçmenlere duyurduğunu ifade eden K1, bu merkezde kadınlara meslek edindirme kursları, hukuki danışmanlık hizmetleri ve psikolojik destek sağlanacağını belirtmiştir.

Mahallede çocukların güvenle vakit geçirebileceği oyun alanları ve gençler için etüt merkezleri oluşturmayı planladığını söyleyen K2, aynı zamandan eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için ücretsiz kurslar ve burs programları oluşturacağından da bahsetmiştir. Ayrıca gençlerin sanatsal ve sportif faaliyetlere yönelmesini desteklemek amacıyla kültürel etkinlikler düzenlemek de katılımcının seçim vaatlerinde yer almıştır.

Mahalledeki yaşlı bireyler için sosyal destek mekanizmalarını güçlendirmeyi amaçladığını söyleyen K3, yaşlıların sosyalleşebileceği, sağlık hizmetlerine daha kolay erişebileceği bir yaşlı bakım destek merkezi oluşturmayı vaat ettiğini açıklamaktadır. Ayrıca yalnız yaşayan yaşlılar için düzenli ziyaret ve bakım hizmetleri sunacağını beyan ettiğini ve şu anda da bunu gerçekleştirdiğini söylemektedir. Yaşlıların yalnızlık hissini azaltmaya yönelik sosyal projelerin, onların psikolojik ve fiziksel sağlığı açısından büyük önem taşıdığını dile getirmektedir. Mahalledeki güvenlik sorunlarını azaltmak için gece aydınlatmalarının artırıldığı, kadınlar ve çocuklar için daha güvenli park alanlarının oluşturulduğu bir sistem kuracağını vaat ettiğini söyleyen K4, ayrıca mahallede kadın dayanışma ağlarını güçlendirmek ve şiddete karşı bilinçlendirme çalışmaları yapmak öncelikleri arasında yer aldığını belirtmektedir. Beşinci katılımcı, mahalledeki geri dönüşüm alışkanlığını artırmak, yeşil alanları genişletmek ve sürdürülebilir çevre projeleri geliştirmenin en büyük vaatleri arasında olduğunu ifade etmiştir. Bu kapsamda çocuklara yönelik çevre bilinci eğitimlerinin düzenleneceğinden ve mahallede toplu temizlik kampanyalarının organize edileceğinden bahsetmiştir. Ayrıca, yerel yönetimle iş birliği yaparak atık yönetimi konusunda daha etkin politikalar oluşturacağından da söz etmiştir.

Mahallede düşük gelirli aileler, engelli bireyler ve dezavantajlı gruplar için sosyal destek mekanizmalarını güçlendirmek istediğini açıklayan K6, özellikle gıda ve kıyafet yardımları konusunda mahalle dayanışmasını artırarak ihtiyacı olan bireylere ulaşacağını vaat ettiğini belirtmiştir. Ayrıca engelli bireylerin mahallede rahat hareket edebilmesi için fiziki düzenlemeler yapacağını da açıklamıştır.

Kadın muhtar adaylarının seçim vaatleri incelendiğinde, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden yola çıkan ve mahalle sakinlerinin sosyal refahını artırmayı hedefleyen projelere odaklanıldığı görülmektedir. Kadın adayların, sosyal yardımlardan eğitim projelerine, mahalle güvenliğinden çevre politikalarına kadar geniş bir yelpazede çözüm önerileri sunduğu anlaşılmaktadır.

Bu vaatlerin, yerel yönetimlerde kadın temsiline artmasının yalnızca siyasi bir kazanım olmadığını, aynı zamanda toplumsal dönüşüm ve sosyal kalkınma açısından önemli sonuçlar doğurduğu söylenebilir. Ancak bu vaatlere bakıldığında hem bütçe hem de personel sayısı bakımından muhtarlık kurumunun yeterli kapasitesinin olmadığı düşünülebilir.

Katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda ortak görüşlerine değinmek gerekirse; K1, K3 ve K6, sosyal destek mekanizmalarını güçlendirmeye odaklanmıştır. Ancak katılımcıların hedef kitlelerinin farklılaştığı da söylenebilir. K1 kadın destek merkezi, K3 yaşlı bakım merkezi ve K6 ise düşük gelirli aileler ile engelli bireyler için destek sağlamayı amaçlamaktadır.

Kadın Muhtarların Erkek Muhtarlardan Farklı Etkinliklerine Yönelik Görüşler

Kadın muhtar olarak, özellikle kadınların ve çocukların yaşam kalitesini artıracak projelere odaklanacağını ifade eden K1, mahalledeki kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımını destekleyecek meslek edindirme kursları, psikolojik destek hizmetleri ve hukuki danışmanlık sağlayan merkezler oluşturmayı hedeflediğini söylemektedir. Katılımcı erkek muhtarların genellikle altyapı ve fiziki düzenlemelere ağırlık verdiğini ifade etmekte, kadın muhtarların sosyal politikalar odaklı yaklaşımlarının mahallede daha kapsayıcı bir yönetim anlayışını destekleyeceğini açıklamaktadır.

Kadınların mahalle yönetiminde daha aktif rol almasını istediğini söyleyen K2, mahallede kadın meclisleri kurarak, onların karar alma süreçlerine doğrudan katılımını teşvik edeceğini belirtmektedir. Erkek muhtarların aksine kadın muhtarların kadınların sesini daha fazla duyurabilmesi için çeşitli platformlar oluşturacağını vurgulamaktadır. Bu durumun geleneksel olarak erkek egemen bir yapıya sahip olan yerel yönetimlerde, kadınların daha fazla söz sahibi olması toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden büyük bir kazanım olduğunu ifade etmektedir.

Erkek muhtarların genellikle güvenlik sorunlarına daha geleneksel yöntemlerle yaklaştığını söyleyen K3, kadın muhtarların toplumsal farkındalık ve destek mekanizmaları oluşturarak daha kapsayıcı çözümler sunabileceğini vurgulamaktadır. Bunun için mahallede kadın dayanışma noktaları oluşturarak, şiddet mağduru kadınlara destek sağlayacak mekanizmalar kurmayı hedeflediğini açıklamıştır.

Dördüncü katılımcıya göre, kadın muhtarlar, özellikle kadınlar ve çocuklar için eğitim ve kültürel faaliyetlere daha fazla önem verebilir. Okuma yazma kursları, sanat atölyeleri, meslek edindirme programları gibi projelerle mahallede öğrenme ve gelişim fırsatlarını artırabilirler. Katılımcı bu sebeple, mahallede kadınların ve gençlerin eğitim imkanlarını artıracak projeler geliştireceğini vurgulamaktadır.

Kadın muhtarların sağlık taramaları, ruh sağlığı destek grupları, anne-çocuk sağlığı hizmetleri gibi konulara daha fazla eğilim gösterebileceğini düşünen K5, sağlık hizmetlerine erişimi artırma konusunda erkeklere göre daha duyarlı olabileceğini ifade etmektedir. Katılımcı, bu doğrultuda kadınların ve çocukların düzenli sağlık kontrollerine erişimini sağlamak için mahalleye gezici sağlık ekipleri getirmek istediğini açıklamıştır. Ayrıca, kadın sağlığı konusunda farkındalık yaratmak amacıyla seminerler düzenlemek istediğini de belirtmiştir.

Son katılımcıya göre kadın muhtarlar, kadın girişimcileri destekleyen projeler geliştirerek mahallede ekonomik kalkınmayı teşvik edebilirler. El emeği pazarları, kooperatifler ve kadın istihdamına yönelik projeler, kadın muhtarların öncelik verebileceği konular arasındadır. Katılımcı, kadın muhtarların yerel ekonomiyi güçlendirme yönündeki girişimlerinin, sürdürülebilir kalkınma açısından önemli bir yere sahip olduğunu da vurgulamaktadır.

Kadın muhtarların verdiği cevaplar incelendiğinde, mahalle halkına yapabilecek katkılar, sosyal politika, eğitim, sağlık, güvenlik, ekonomik kalkınma ve katılımcı yönetim gibi çok çeşitli alanlarda farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar, yerel yönetimlerin daha kapsayıcı ve katılımcı bir yapıya kavuşmasını sağlamakta ve toplumsal gelişimi desteklemektedir. Bu yanıtlar doğrultusunda ortak görüşleri, erkek muhtarların daha çok fiziki altyapı hizmetlerine odaklandığı, kadın muhtarların ise sosyal refahı artırmaya yönelik projelere daha fazla önem verdiği yönündedir. Ayrıca kadın muhtarların, daha katılımcı ve toplumsal ihtiyaçlara duyarlı bir yönetim anlayışı benimsediği söylenmektedir.

Kadın Muhtarların Erkek Seçmen Desteğine Yönelik Görüşleri

Erkek seçmenler arasında kadın muhtarların yeterli yönetim becerisine sahip olup olmadığı konusunda şüphe duyanların bulunduğunu söyleyen K1, geleneksel olarak muhtarlığın, erkek işi olarak görüldüğünü ve bazı erkeklerin bir kadının liderlik yapmasını benimsemekte zorlandığını ifade etmektedir. Kadınların siyasette ve yerel yönetimlerde karşılaştığı en büyük engellerden birinin toplumsal cinsiyet rolleri olduğunu da vurgulamaktadır. Bu sebeple katılımcının erkekler tarafından destek görmediğini söylemek mümkündür.

İkinci katılımcı, kadın liderlerin yönettiği bölgelerde, zamanla olumlu geri dönüşler alınmasının erkek seçmenlerin bakış açısını değiştirebildiğini düşünmektedir. Katılımcı kadın muhtarların, etkin yönetim sergilediklerinde ve mahallede somut gelişmeler sağladıklarında, başlangıçta ön yargılı olan erkek seçmenler tarafından daha fazla desteklendiğini açıklamıştır. Kadın muhtarların başarılı olduklarını gören erkek seçmenlerin, zamanla desteğini artırdığını belirtmiştir.

Şehir merkezlerinde erkek seçmenlerin kadın muhtar adaylarını daha fazla desteklediğini dile getiren K3, kırsal alanlarda hala erkek muhtarları tercih edenlerin daha fazla olduğunu ifade etmektedir. Katılımcı bunun eğitim düzeyinin artmasıyla doğrudan ilişkilendirmekte ve eğitim düzeyi arttıkça kadın muhtarlara olan desteğin arttığını belirtmektedir. K3, seçim boyunca erkek seçmenlerden de zaman zaman destek gördüğünü açıklamaktadır. Erkek seçmenlerin, kadın muhtarların liderlik kapasitesine karşı şüpheli olduğunu dile getiren K4, erkeklerin kadınların daha az iddialı ve kararlı

olduklarını düşündüklerini ifade etmiştir. Bu sebeple kadın muhtarları desteklemediklerini düşünmektedir. K4'e göre liderlik, erkekler için daha sıkı tanımlanmış bir özellikken, kadınların liderlik potansiyeli çoğu zaman görmezden gelinmektedir. Bu da erkek seçmenlerin kadın muhtarlara yönelik tutumlarını etkileyerek, onları yeterince desteklememelerine yol açmaktadır.

Beşinci katılımcı da dördüncü katılımcı gibi kadın muhtarların seçmenler tarafından yeterince desteklenmediğini ve bu durumun sosyal ve kültürel geleneklerle ilgili olduğunu düşünmektedir. Kadınların yönetici olarak görülmesinin, birçok toplumda hala alışılmadık bir şey olduğunu ve bunun da erkek seçmenlerin desteklemesini engellediğini söylemektedir.

Son katılımcı ise, genç erkeklerin kadın muhtar adaylarına daha açık fikirli yaklaştığını ve desteklediğini ifade etmiştir. Bazı erkekler için cinsiyetin değil, kişinin vizyonu ve projelerinin önemli olduğunu düşünmektedir. Katılımcıya göre, genç kuşaklar toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda daha bilinçli olduğu için kadın adaylara karşı daha az ön yargılı yaklaşmaktadır.

Katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda ortak görüşleri ve farklılıklarına da değinmek gerekirse; K1, K4 ve K5, erkek seçmenlerin kadın muhtarların liderlik becerilerine şüpheyle yaklaştığını ve bunun toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili olduğunu vurgulamaktadır. K2 ve K6, kadın muhtarların başarılı yönetim sergilediklerinde erkek seçmenlerin zamanla destek vermeye başladığını ifade etmektedir. K3 ve K6 ise, eğitim düzeyinin yükseldiği yerlerde erkek seçmenlerin kadın muhtarlara daha fazla destek verdiğini belirtmektedir. Hatta K6, genç erkek seçmenlerin kadın muhtarlara daha açık fikirli yaklaştığını ve onların projelerine odaklandığını söyleyerek diğerlerinden ayrışmaktadır.

Sonuç olarak, kadın muhtarların erkek seçmenlerden aldığı destek, bölgesel, sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlere göre değişkenlik göstermektedir. Geleneksel algılar ve toplumsal cinsiyet normları bazı erkek seçmenler üzerinde etkili olsa da kadın muhtarların başarılı uygulamaları, empati yetenekleri ve mahalle halkıyla kurdukları güçlü ilişkiler zamanla bu ön yargıları kırmaktadır. Kadın muhtarların erkek seçmenler tarafından desteklenmesini artırmak için, kadın liderlerin başarı hikayeleri daha fazla görünür hale getirilmeli ve eğitim düzeyi artırılarak cinsiyet eşitliği bilinci yaygınlaştırılmalıdır.

Kadın Muhtar Sayısının Düşük Olmasına İlişkin Görüşler

Kadınların muhtarlık gibi pozisyonlara aday olmaya cesaret edemediğini ifade eden K1, toplumda kadınların politika yapıcı pozisyonlarda yer almasını zor bir şey olarak görmektedir. Kadınların cesaret eksikliğinin, toplumsal algılar ve kadınların liderlik için kendilerini yeterli hissetmemesi gibi faktörlerle ilgili olduğunu düşünmektedir. Toplumda politika yapıcı pozisyonların genellikle erkeklerle ilişkilendirilmesi, kadınların bu tür alanlarda daha az yer almalarına neden olduğunu da vurgulamaktadır. Bu durumun aşılması için kadınları cesaretlendiren eğitim programları ve rol modellerine ihtiyaç olduğunu belirtmektedir.

Kadınların yerel yönetimlerde başarılı olmaları için daha fazla tanınmaları gerektiğini düşünen K2, kadın muhtarların erkeklerle kıyaslandığında yeterince görünür olmadıklarını ifade etmektedir. Kadınların kamusal alanda yeterince tanınmaması, onların liderlik pozisyonlarında daha az yer almalarına neden olduğunu düşünmektedir. Kadın muhtarların daha görünür hale gelmesinin, diğer kadınları da bu tür pozisyonlara aday olmaya teşvik edebileceğini ve toplumda kadın liderlerin sayısının artmasına katkı sağlayabileceğini vurgulamaktadır.

Kadınların ev içindeki sorumluluklarının, yerel yönetim gibi görevlerde aktif olmalarını zorlaştırdıklarını düşünen K3, bu nedenle kadın muhtar sayısının az olduğunu ifade etmektedir. Katılımcı özellikle çocuk bakımı, ev işleri ve ailevi sorumlulukları, kadınların bu tür yönetsel pozisyonlara aday olmalarını zorlaştıran önemli faktörler arasında görmektedir. Katılımcıya göre, kadınların ailevi sorumlulukları ile iş hayatı arasındaki dengeyi kurabilmeleri için devletin sunduğu destekleyici politikaların güçlendirilmesi gerekmektedir.

Kadın adayların seçim kampanyalarının genellikle daha sınırlı olduğunu ve erkek adayların, toplumsal ilişkilerde daha avantajlı olduğu için kadın adayların kampanyalarını duyurmakta zorlandığını ifade eden K4, bu durumun kadınların muhtarlık seçimlerinde dezavantajlı bir konumda olmalarına neden olduğunu vurgulamaktadır. Katılımcı, kadın muhtarların sayısının az olmasının en önemli sebeplerinden biri olarak bu durumu örnek göstermektedir.

Birçok kadının, muhtarlık gibi kamusal görevlerde yer almak istediğinde eşlerinden ya da ailelerinden yeterince destek göremediğini açıklayan K5, geleneksel aile yapısının, kadının bu tür görevlere yönelmesini zorlaştırdığından bahsetmektedir. Katılımcıya göre, kadınların muhtarlık gibi kamusal görevlerde yer almalarını engelleyen en büyük faktörlerden biri de aile içindeki cinsiyetçi roller ve beklentilerdir. Kadınların siyasete atılması, özellikle geleneksel aile yapılarında hoş karşılanmaması ve kadınların bu süreçte eşleri veya diğer aile bireyleri tarafından desteklenmemesi, onların aday olmasını zorlaştırmaktadır. Aday olunmadığı için de muhtar sayısı beklenenden azdır.

Son katılımcı, kadınların yerel yönetimlerde daha fazla yer almasını teşvik eden yeterli politika ve uygulamaların bulunmadığına işaret etmektedir. Kadın kotası gibi mekanizmalar bazı alanlarda uygulansa da muhtarlık seçimlerinde böyle bir düzenleme bulunmadığı için kadınların aday olmak konusunda teşvik edilmediğini dile getirmektedir. Katılımcıya göre, Türkiye’de de kadınların muhtarlık gibi yerel yönetim pozisyonlarında daha fazla temsil edilmesini sağlamak adına destekleyici politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda ortak görüşleri ve farklılıklarına da değinmek gerekirse; K4 ve K5’in kadın muhtarların seçim sürecinde dezavantajlı oldukları ve erkeklerin toplumsal ilişkilerde daha avantajlı olduğu vurguladığı söylenebilir. K2 ve K4 ise, kadınların, kamusal alanda yeterince görünür olmamaları, muhtarlık gibi görevlerde daha az yer almalarına yol açtığı yönünde ortak görüşe sahiptir. Ayrıca belirtmek gerekir ki K6, diğer katılımcılardan farklı olarak, kadın muhtar sayısının artırılması için yasal düzenlemelere ve kadın kotası gibi politikaların eksikliğine dikkat çekmektedir. Diğer katılımcılar daha çok toplumsal algılar ve ailevi sorumluluklar üzerine yoğunlaşırken, K6 somut bir politik çözüm önermektedir.

Sonuç olarak, kadın muhtar sayısının erkek muhtar sayısına göre düşük olmasının sebepleri, toplumsal cinsiyet algıları, kadınların liderlik pozisyonlarına yönelik yetersiz cesaret ve geleneksel toplumsal yapılarla ilgilidir. Ayrıca, ailevi sorumluluklar ve kamusal alandaki düşük görünürlük, kadınların bu tür pozisyonlara aday olmalarını engellemektedir. Kadınların liderlik pozisyonlarında daha fazla yer alabilmesi için toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının güçlendirilmesi, kadınların görünürlüğünün artırılması ve aile içindeki eşit sorumluluk paylaşımı gibi stratejiler önemlidir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, kadın muhtarların yerel yönetim süreçlerindeki rolünü ve karşılaştıkları zorlukları ele alarak, kadınların siyasi ve toplumsal temsiliyetinin artırılmasına yönelik öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Söz konusu ildeki kadın muhtarlar ile yapılan görüşmeler sonucunda, kadınların yerel yönetime katılımını etkileyen çok boyutlu faktörler tespit edilmiştir.

Kadın muhtarların karşılaştıkları en önemli zorluklar arasında toplumsal cinsiyet rolleri, erkek egemen siyasi yapı, ekonomik kaynaklara erişimdeki sınırlılıklar, ailevi sorumluluklar ve toplumdaki kadın lider algısına ilişkin ön yargılar yer almaktadır. Geleneksel toplumsal normlar, kadınların muhtarlık gibi yönetim pozisyonlarına aday olmasını zorlaştırmakta, kadınların siyasi ve sosyal ağlara erişimini kısıtlamaktadır. Bu durum, kadınların yerel yönetimde daha az temsil edilmesine yol açmaktadır. Ancak kadın muhtarların liderlik anlayışının mahallede sosyal dayanışmayı güçlendirdiği, kadın, çocuk, yaşlı ve dezavantajlı grupların ihtiyaçlarına daha duyarlı politikalar geliştirdiği de gözlemlenmiştir.

Kadınların yerel yönetimlerde daha fazla yer alabilmesi için çeşitli yapısal ve toplumsal dönüşümlere ihtiyaç duyulmaktadır. İlk olarak, kadın adayların desteklenmesi için yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları tarafından eğitim, finansal destek ve mentorluk programları oluşturulmalıdır. Kadınların siyasi katılımını artırmak adına seçim süreçlerinde kadın adaylara yönelik teşvik mekanizmaları geliştirilmelidir. Ayrıca, toplumsal farkındalığın artırılması için kadınların liderlik kapasitelerini görünür kılan medya kampanyaları ve kamu bilgilendirme projeleri yürütülmelidir.

Öte yandan, yasal düzenlemelerle kadın temsiliyetinin artırılması, yerel yönetimlerde kadın kotası gibi uygulamaların değerlendirilmesi ve kadınların karar alma süreçlerine katılımını teşvik edecek hukuki çerçevenin güçlendirilmesi gerekmektedir. Kadın muhtarların liderlik süreçlerinde karşılaştıkları önyargıları kırmak için, kadınların kamusal alandaki varlığını artıran politikalar hayata geçirilmelidir.

Sonuç olarak, kadın muhtarların yönetime katılımı, yalnızca kadın haklarının ilerlemesi açısından değil, aynı zamanda daha kapsayıcı, demokratik ve katılımcı bir yönetim anlayışının geliştirilmesi

bakımından da büyük önem taşımaktadır. Kadınların yerel yönetimlerde liderlik pozisyonlarına teşvik edilmesi, mahalle düzeyinde sosyal politikaların güçlendirilmesine ve toplumun tüm kesimlerinin karar alma süreçlerine daha aktif katılım sağlamasına olanak tanıyacaktır. Kadınların yerel yönetime katılımının artırılması, sadece kadınlar için değil, tüm toplum için daha adil ve sürdürülebilir bir yönetim modelinin temel taşlarından biri olacaktır.

Veri Erişilebilirliği Beyanı: Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, talep üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir.

Teşekkür: Yazar teşekkür beyan etmemiştir.

Etik Beyan: Bu araştırma, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu (Tarih: 12.12.2024, Onay no: E-26428519-050.99-152569) tarafından onaylanmıştır.

Katılım Onamı: Bu çalışmaya katılan katılımcılardan yazılı katılım onamı alınmıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazar çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız çift kör hakemli.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Data Availability Statement: The data that support the findings of this study are available on request from the corresponding author.

Acknowledgments: The author declares no acknowledgment.

Ethical Approval: This study is accepted by the ethics committee of Sakarya University of Applied Sciences (Date: 12.12.2024, Approval no: E-26428519-050.99-152569).

Informed Consent: Written informed consent was obtained from participants who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Financial Support: The author declares that this study received no financial support.

Kaynakça / References

- Akpınar, R. (2017). Halka en yakın olan muhtarlık müessesesi: İzmir Karşıyaka ilçesinde nitel bir araştırma. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(7), 99-110. <https://doi.org/10.17828/yalovasosbil.333890>
- Alkan, A. (2004). Yerel siyaset kadınlar için neden önemli? *Birikim Dergisi*, (179), 71-77.
- Arıkoğa, E. (2018). Mahalle muhtarlığı ve muhtarlık-belediye ilişkileri. *Yerel Yönetimler ve İyi Yönetişim* (21-35) içinde. Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları.
- Aydemir, G. (2013). *Yerel yönetimlerde kadın ve temsil: İstanbul ilçe belediyeleri örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Bulut, Y. (2001). Mahalle muhtarlığı üzerine bir araştırma. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 10(3), 32-51.
- Cerit Mazlum, S. (2008). *Kadınlarla ve kadınlar için yerel yönetim*. KADER Yayınları.
- Çılgin, K. & Yirmibeşoğlu, F. (2019). Yerel demokrasi arayışında mahalle yönetimi. *Planlama Dergisi*, 29(2), 102-114. <https://doi.org/10.14744/planlama.2019.55823>
- Çukurçayır, M.A. (2006). *Siyasal katılma ve yerel demokrasi*. Çizgi Kitabevi.
- Dokuzcan, H. (2021). Yerelde eşitlik mücadelesi: Muhtar kadınlar. *Küreselleşen dünyada kadın ve siyaset II* (ss. 67-80) içinde. Transnational Press London.
- Erdagöz, Ö. (2012). Mahalle yönetimi ve geleceği. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, (1), 59-101.
- Eryılmaz, B. (1988). Türkiye’de köy ve mahalle muhtarlıklarının ortaya çıkışı ve gelişimi. *Türk İdare Dergisi*, (60), 465-475.
- Güneş, Y. (2009). Mahalle yönetimi. *Türk İdare Dergisi*, (465), 113-131.
- Kartal, N. (2013). Tanzimat’tan Cumhuriyete Osmanlı’da mülki idare. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 1-24.
- Küçükaşçı, M.S. & Yel, A.M. (2019). “Mahalle”, TDV İslam Ansiklopedisi, Erişim Adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/mahalle>

- Mutlu, Y. (2012). Kadınların siyasete girme yöntemi olarak mahalle muhtarlığı. *Yerel Politikalar Dergisi*, (1), 26-45
- Parlak, B. & Ökmen, M. (2015). *Yerel yönetimler kuram ve uygulamada küresel ve ulusal konular ve sorunlar*. Ekin Yayınları.
- Sancar, S. (2016). *Osmanlı kadın hareketi*. Metis Yayınları.
- Şahin, Y. & Asarkaya, S. (2019). Mahalle muhtarlığı kurumunun tarihi gelişimi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (11), 23-32.
- Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun, No. 4541 (1944).
- Şiriner Önver, M. (2020). Türkiye’de mahalle yönetimi. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(3), 37-60.
- Tekeli, Ş. (1982). *Kadınlar ve siyasal toplumsal hayat*. Birikim Yayınları.
- Türkiye Genelinde Kadın Muhtar Sayısı (2024). Erişim Adresi: <https://www.muhtar.gov.tr/>
- Yıldız, M. (2013). Türk kadınına muhtar olma hakkı tanınması, *Takvim-i Vekayi*, 1(1), 1-6.